

Bio Actief 64

Jouw ontmoeting met een
dynamische sector

"Eens je de stap zet
naar bio, word je
meteen door de
sector omarmd"

DE FERME HOEVE

DRIEMAANDELUKS TIJDSCHRIFT

VERSCHIJNT IN MAART - JUNI - SEPTEMBER - DECEMBER

De top 5 van meest voorkomende vaststellingen tijdens biocontroles

Tijdens controles wordt afgetoetst of het biobedrijf voldoet aan de vereisten zoals vastgelegd in de biowetgeving. In dit artikel beschrijven we de meest voorkomende vaststellingen die controleurs van TÜV NORD Integra opmerken tijdens biocontroles zowel bij landbouw- als verwerkende bedrijven.

De **herkomstcontrole** is een basisbegrip in de biowetgeving. In een controlestelsel zoals bio, waarin de hele keten onder controle staat, is het heel belangrijk dat alle bio-actoren deze keten helpen bewaken. Om deze reden wordt hier op controles steevast veel aandacht aan besteed en merken we op dat dit nog vaak over het hoofd wordt gezien. Bij elke ontvangst van biologische producten dienen een aantal zaken nagekeken te worden, waaronder de aanwezigheid van een biocertificaat.

Wanneer niet-biologisch plantaardig teeltmateriaal of dieren worden binnengebracht, dan is daarvoor een vergunning vereist die bekomen kan worden door een **ontheftingsaanvraag** in te dienen. Hierbij is het belangrijk dat deze aanvraag gebeurt vóór de aankoop. In drukke tijden is het begrijpelijk dat administratie wordt

De herkomstcontrole is essentieel binnen een biobedrijf en dit wordt vaak over het hoofd gezien.

uitgesteld, maar gezien de huidige normering is het belangrijk dit tijdig op te volgen.

Een derde vaststelling die heel regelmatig voorkomt betreft de **risico-analyse** die vaak onvolledig is, of ontbreekt. Als bioproducent leef je niet onder een stolp en ben je overgeleverd aan externe elementen waar je vaak geen grip op hebt zoals onvrijwillige contaminatie of vermenging. Om het risico op contaminatie zo veel mogelijk te beperken en in het beste geval uit te sluiten, is een doordachte risico-analyse essentieel. Als deze goed is uitgevoerd, is het een waardevol hulpmiddel voor je biobedrijf.

Nelis D'Hollander

Registraties zijn belangrijk (denk aan: zaaidatum, plantdatum, oogstdatum, oogsthoeveelheden, aanvoer van mest, ziekte van dieren, beweiding,...). Onze tip om je registraties volledig te hebben: maak registraties voor jezelf zo makkelijk mogelijk, dit kan op papier alsook via verschillende digitale applicaties.

Tot slot, een veel voorkomende vaststelling bij bedrijven die importeren betreft de **import- en controlecertificaten**. Het product verliest automatisch de biologische status als deze documenten niet in orde zijn. Het is hierbij belangrijk om de juiste volgorde te respecteren bij het invullen en doorsturen van deze certificaten naar de bevoegde autoriteit. De Vlaamse overheid is vlot te bereiken via importbio@lv.vlaanderen.be. Wij helpen je graag verder bij vragen hieromtrent.

Voorbeelden en details van bovengenoemde vaststellingen kan je beluisteren in afleveringen 15 en 16 van de Biocertificatie Podcast.

• TÜV NORD INTEGRA

Bert De Caluwe

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

VOORWOORD

Maatschappelijke kosten

Beste lezer,

In deze editie van Bio Actief kan je een interview lezen met de Nederlandse onderzoeker en bioboer Meino Smit. Hij heeft een verhelderend en zeer leesbaar boek geschreven, waarin hij overtuigend bewijst dat de landbouw zoals we die nu kennen helemaal niet zo efficiënt en hoogproductief is als men ons wil doen geloven.

Veel stemmen gaan er prat op dat de gangbare landbouw in onze gewesten tot de meest productieve ter wereld behoort en per hectare de meeste opbrengst geeft. Maar Smit zegt dat we twee hectare buitenlandse landbouwgrond extra nodig hebben om die hoge productiviteit hier te verwezenlijken. Denken we maar aan de hoeveelheden soja die voor onze veestapel ingevoerd worden, en de input van gigantisch veel fossiele energie.

Deze verborgen maatschappelijke kosten vertalen zich in minder biodiversiteit, te veel stikstof, de verdere verloedering van ons leefmilieu en tal van andere klimaatgerelateerde problemen. Die kosten worden voorlopig vooruitgeschoven, maar de rekening komt er zeker aan en die kost zal alleen maar exponentieel blijven stijgen.

Biologische landbouw werkt als model mee aan het verminderen van die verborgen kosten door te kiezen voor meer circulariteit, grondgebondenheid en natuurinclusieve landbouwmethodes. Dat toont een ander plaatje, eentje waarin biologische landbouw wellicht wel de wereld kan voeden, tegen een faire prijs voor zowel de boer als de consument.

ALEXANDER CLAEYS

Voorzitter BioForum

alexander.claeys@bioforum.be

Bio Actief

Jouw ontmoeting met een dynamische sector

JUNI 2024, EDITIE 64

Bio Actief is een uitgave van BioForum vzw.

Bio Actief vind je vier keer per jaar in je brievenbus.

BIOFORUM VZW

Regine Beerplein 1 bus E305

2018 Antwerpen

T 03 286 92 78

E info@bioforum.be

www.bioforum.be

V.U.

Alexander Claeys, Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen

HOOFDREDACTIE

Tom Wouters

EINDREDACTIE

Annemie Lambert

REDACTIERAAD EN INHOUDELIJKE EXPERTISE

An Jamart (Landbouw), Liën Romeyns (projectmedewerker landbouw), Marijke Van Ranst (Verkooppunten & foodservices), Sara Van Dyck (Beleid), Paul Verbeke (Ketenmanager), Laura Van Lokven (Communicatie consument), Lieve Vercauteren (Directeur), Annick Cnudde (Coördinator wetgeving), Sophie Weyn (Communicatie & Administratie)

FOTOGRAFIE

Astrid Agemans, Sophie Nuytten

COVERFOTO

Astrid Agemans

VORMGEVING

We make.

MET DANK AAN

Kevin en Eddy Beddeleem, Moussa Faye, Sara Heyvaert, Maja Leemans, Johannes De Breuker, Meino Smit, Pieter Coopmans, Louis Tessier, Lieve De Cock

DRUK

Antilope De Bie - Printing

VERZENDING

De Brug vzw

ADVERTEREN

ELMA Multimedia, Sven Destercke, s.destercke@elma.be, 015/55.88.88

Deze publicatie kwam tot stand met de steun van het Departement Landbouw en Visserij.

Kies ook voor een duurzame aanpak!

Wij bieden u certificeringen die aan uw behoeften zijn aangepast en die de beste sociale en milieupraktijken garanderen en bevorderen.

Onze BIO experts
zijn er om u te helpen!
Neem contact
met ons op.

CERTISYS®, expert in duurzame certificeringen - info@certisys.eu - 09/245.82.36 - www.certisys.eu

Biogarantie

Omdat bio niet stilstaat

HET BELGISCHE BIOGARANTIE-LABEL

Het Belgische label Biogarantie gaat voor bio op **volle kracht**. Wie voor Biogarantie kiest, kiest voor **extra criteria op ecologisch, economisch en sociaal vlak**. Met Biogarantie Belgium wil Biogarantie sterker inzetten op lokale origine en eerlijke prijs.

INTERESSE OM ZELF OOK BIOGARANTIE TE WORDEN?

Lees meer op www.bioforum.be/biogarantie.
Wil je Biogarantie gebruiken, dan moet je lid zijn of worden van BioForum.

08

Levende sector

BIO ACTIEF 64

Inhoudstafel

12	Consumptiecijfers 2023	21	Bio in beweging
14	Interview Meino Smit	22	Wat staat de groei van biologische groenteteelt in de weg?
18	Oude boer zoekt nieuwe boer	24	Krachtige samenwerkingen
20	Hoe bekend is het biolabel?	26	PPILOW: een beter leven

16

10 jaar de Landgenoten

28

Bio in Oostenrijk

Bio Flash

Team BioForum breidt uit

Sinds mei zijn drie nieuwe collega's actief bij BioForum. Lisa Benoot is het nieuwe aanspreekpunt voor voedingsbedrijven. Ze vervangt Sofie Vandewijngaerden, die we veel succes wensen in haar nieuwe job. Mieke van Looveren komt bij BioForum de ketenwerking verder versterken. Tot slot is er Maarten Jacobs, die onze landbouwwerking zal versterken.

In een volgend nummer stellen we deze nieuwe mensen uitgebreid aan je voor. Hun contactgegevens vind je op www.bioforum.be/medewerkers.

Genomineerden voor de BioVLAM 2024

Begin juni werden de vijf genomineerden voor de BioVLAM 2024 bekendgemaakt. Het gaat om biologische varkensboerderij De Vleterbeek, bloemenwinkel Blommm, biologische sappenproducent Pajottenlander, bioboerderij 't Goed ter Heule en biologisch tomatenkweker Vitaetom. De winnaar wordt in september bekendgemaakt.

Nieuwsbrief over de actualiteit

Elke bio-ondernemer ontvangt van ons één keer per maand een sectornieuwsbrief, boeren zelfs om de twee weken. Sinds begin dit jaar is er een nieuwsbrief bijgekomen. Met 'Bio in beeld' delen we BioForums kijk op de actualiteit. We richten ons daarbij op beleidsmakers, medewerkers van middenveldorganisaties, maar ook ondernemers die graag alles gebundeld zien.

Wil je deze nieuwsbrief ook ontvangen?
Meld je aan via www.bioforum.be/bio-in-beeld.

100

In 2024 viert de biodynamische beweging 100 jaar biodynamische landbouw. In 1924 gaf Rudolf Steiner verschillende lezingen aan boeren en landeigenaars die de introductie van chemie in de landbouw argwanend bekeken. Biodynamische boeren gaan verder dan de biowetgeving en zijn te herkennen aan het Demeter-label. In Vlaanderen zijn er 9 biodynamisch gecertificeerde boerderijen. Je vindt ze op www.demeter.be.

"Om te onderzoeken of een pesticide schadelijk is, wordt in studies gekeken naar de kortetermijneffecten van één bestanddeel. Maar in de echte wereld gaat het over de cumulatie van verschillende bestanddelen die zich gedurende decennia opstapelen in het lichaam en ook over generaties heen effect hebben. Die opeenstapeling verklaart ook waarom de effecten pas de afgelopen jaren aan de oppervlakte zijn gekomen."

MARJOLEIN VISSER
PROFESSOR AGRO-ECOLOGIE ULB
WEEKBLAD KNACK – 13 MAART 2024

Lid in beeld De Kollebloem

Waarom kiezen bedrijven voor lidmaatschap van BioForum? In deze rubriek vertellen ze het zelf. We spraken met Ruben Segers van De Kollebloem.

Lid sinds?

Van voor BioForum bestond. (lacht) Met de Kollebloem zijn we een van de pioniers die er mee voor gezorgd hebben dat we ons als sector verenigd hebben.

Waarom ben je lid van BioForum?

Bio is voor mij meer dan een label. Ik vind het belangrijk dat we dat ook als sector uitdragen. BioForum vertegenwoordigt ons bij het beleid en helpt ons zo verder. Het is daarom niet alleen belangrijk dat wij lid zijn, maar dat veel biobedrijven die stap naar lidmaatschap zetten.

Waarvoor had je al eens contact met BioForum?

We zijn in het verleden al enkele keren geholpen met heel concrete dossiers, en onlangs had ik veel contact naar aanleiding van de nieuwe ggo-wetgeving. Vanuit Demeter heb ik samen met BioForum, Voedsel Anders en Boerenforum campagne gevoerd. Met als eerste resultaat 2 amendementen: traceerbaarheid en labeling van GGO's. Het politieke proces is nog bezig, dus ik blijf het opvolgen met jullie beleidsmedewerker Sara.

Waar kan onze organisatie nog meer op inzetten?

Ik had pas laat door wat er op het spel stond met die nieuwe ggo-wetgeving, ook vanuit BioForum kwam daar weinig info over. Toen ik daarvoor contact opnam met BioForum bleek er intern al wel wat overleg over geweest, maar ik kreeg ook te horen dat BioForum niet echt een bewegingsorganisatie is en dat het dus moeilijk is om vanuit die werking de biosector te mobiliseren. Het lijkt me belangrijk dat jullie je op dat vlak scherper profileren. Dat zorgt er ook voor dat de lijnen met de bioboeren kort blijven.

Ben je zelf (tevreden) lid en vertel je de rest van de biosector graag wat BioForum voor jou heeft betekend? Laat het weten aan communicatiemedewerker Tom Wouters tom.wouters@bioforum.be.

Levende sector

De biosector bestaat uit ondernemers met ene hart voor mensen. Elk nummer brengen we drie biobedrijven in beeld die de diversiteit tonen van onze sector. Deze keer gaan we langs bij biologisch akkerbouwbedrijf De Ferme Hoeve, bissapprodrucent Moussa's Bissap en maatwerkbedrijf Den Diepen Boomgaard.

De Ferme Hoeve

WIE?

Kevin en Eddy Beddeleem

WAT?

Biologische akkerbouw en groenten

WAAR?

Poperinge

AANTAL HECTARE?

45 ha

BIO SINDS?

2021

Als boerenzoon koos Kevin Beddeleem eerst voor een ander carrièrepad, in de automechanica. Toen begon het toch te kriebelen en samen met zijn vader Eddy richtte hij in 2021 de Ferme Hoeve op. Waar de focus van Eddy voordien voornamelijk lag bij gangbare veeteelt (varkens en kippen), is er in de nieuwe structuur evenveel aandacht voor biologische akkerbouw. Kevin:

"We waren op zoek naar een meerwaarde voor het bedrijf en biologische productie sprak ons allebei wel aan. Zelf vind ik dat veldwerk ook het leukste."

Kevin is in theorie dus verantwoordelijk voor het veld, terwijl zijn vader zich ontfenmt over de dieren, maar in de praktijk doen ze veel samen. "De ervaring van mijn vader is onmisbaar. Bio werkt wel anders, maar mijn vader heeft altijd opengestaan voor nieuwe technieken en hij vindt het leuk om op zijn zestigste nog mee in dat bioverhaal te stappen."

FOTOGRAFIE
Astrid Agemans

De dieren zijn niet omgeschakeld, de gronden worden wel biologisch bewerkt, voornamelijk voor industriegroenten. "We telen verschillende gewassen die bedoeld zijn voor de grote verwerkers hier in de streek: aardappelen, bloem- en boerenkool, maïs, uien, wortelen en ook witloofwortelen. Voedergewassen telen we ook voor de biologische veehouders in de buurt, in ruil voor biologische mest." De teelten kunnen per seizoen verschillen en gebeuren in overleg met de afnemers en andere bioboeren uit de streek. "Zo zetten we dit jaar pastinaak omdat de diepvriesindustrie daar naar vroeg. Ik had daar ook al de geschikte machines voor. Door de teelten samen met andere boeren te bekijken, vermijden we overschotten of tekorten."

Zelf heeft Kevin geen ervaring met gangbare landbouw, maar gevraagd naar de grootste uitdaging zegt hij dat er weinig marge is om te corrigeren. "Je moet kort op de bal spelen, van elk gewas weten hoe het erbij staat, hoe het zit met onkruidruk of plagen enzovoort." Verder vindt hij het wel leuk om tegen de stroom in te werken. "Gangbare collega's tonen ook wel interesse. Onkruidbestrijding wordt voor hen steeds moeilijker en dus leren ze graag bij over de oplossingen die wij gebruiken, zoals mechanische onkruidbestrijding."

Ook door zijn biologische collega's voelt hij zich goed ontvangen. "Eens je de stap zet naar bio, word je meteen omarmd." Dankzij

"Eens je de stap zet naar bio, word je meteen omarmd."

het LEADER-project 'Boeren in de Westhoek' kwamen daar ook concrete samenwerkingen uit. "Wij delen seizoensarbeiders met andere bioboeren. Soms heb je in het najaar niet alle dagen werk voor hen, maar zijn er wel collega's die extra handen kunnen gebruiken. Zo kunnen die mensen doen waarvoor ze naar hier gekomen zijn, namelijk werken. Administratief is dat wel wat werk, maar het is voor iedereen een win-winsituatie."

Kevin is nog altijd blij met de keuze die hij heeft gemaakt. "Ik vind het vooral fijn om dit samen met mijn vader te kunnen doen. Ik steek veel van hem op. Ik denk ook al wel aan de toekomst. Als hij met pensioen gaat, zal ik wellicht wat moeten snoeien in het aantal teelten, maar ik ga dan ook zeker investeren in automatisering, bv. cameragestuurde schoffelen. De ontwikkelingen daar volg ik nu al op de voet."

MEER WETEN?

www.facebook.com/DeFermeHoeve

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

Moussa's Bissap

WIE?

Moussa Faye

WAT?

Verwerker

WAAR?

Antwerpen

BIO SINDS?

2022

Het drankensegment in winkels en horeca bestaat al lang niet meer alleen uit traditionele frisdranken als cola of limonade. Moussa's Bissap is daar een mooi voorbeeld van. Met de frisse biologische hibiscusdrank zet de Antwerpse ondernemer Moussa Faye zijn Senegalese roots op de drankenkaart.

Het verhaal van Moussa's Bissap begon met een paar plastic flessen zonder etiket. Moussa Faye kreeg van zijn vrouw Sanja de vraag om iets speciaals te voorzien voor de opening van haar kunsttentoonstelling, en daar viel het bissap meteen in de smaak. De bazin van het Antwerpse café waar hij als student werkte zette het direct op haar menukaart. Moussa: "Ik studeerde IT en was niet bezig met ondernemen. Ik kende ook

niets van de voedingsindustrie. De zak hibiscus die mijn zus me stuurde uit Senegal bracht de bal aan het rollen, en het is nog steeds niet gestopt."

Hibiscussap of bissap staat in Senegal niet alleen bekend als dorstlesser, maar ook als gezondheidsmiddel. Moussa: "Voor hartklachten of problemen met cholesterol of de nieren kan hibiscus helpen. Ik geloof sterk in de medicinale krachten van pure hibiscus, maar de medische wetenschappers uit Europa en Senegalese telers die al 300 jaar bezig zijn met hibiscus delen hun kennis niet met elkaar. Daarmee gaat veel van de 'echte' waarde en kwaliteit van hibiscus verloren."

Moussa hoopt een brug te bouwen tussen de twee werelden en handelt met zijn bedrijf in biologische grondstoffen als witte en rode hibiscus, gedroogde mango en gember uit Senegal, met als klanten medici, thee- en kleurbedrijven. Het samenkomen van twee culturen ziet Moussa duidelijk in zijn bissap. Moussa: "Ik weet wat Europese bedrijven verwachten, maar ik weet ook hoe het in Senegal werkt. Moussa's Bissap heeft de authenticiteit van Senegal, maar dan in een aantrekkelijk Europees design."

Voor het telen van biologische hibiscus werkt Moussa samen met een collectief van 357 boerenfamilies in Senegal. 43 hectare land-

bouwgrond heeft hij in eigen beheer. Moussa ziet de samenwerking als een duurzame en sociale investering: boeren krijgen een eerlijke prijs, met langdurige contracten en 50% voorschot op de oogst. Moussa: "We werken rechtstreeks met de boeren. Dat heeft veel voordelen: de lijn is kort en de kwaliteit is goed. Binnen 24 uur kan de oogst de container in. Tegelijkertijd is het ook een uitdaging. Veel boeren werken biologisch, maar de technische taal bij biocertificering is te moeilijk, waardoor wij vaak moeten bijspringen. Dat kost veel energie en tijd, maar we doen ons best."

Vaak komen kleine ondernemers uit Senegal die de Europese markt willen bereiken dan ook bij Moussa te rade. Moussa: "Senegalese bioproducten zijn van goede kwaliteit maar er mist veel begeleiding. Certificering en administratie zijn vaak te hoge drempels. Ik droom van een online platform waarbij kleinschalige Afrikaanse ondernemers en grote Europese bedrijven elkaar makkelijker vinden. Taalbarrières verkleinen, duidelijke contracten, batchen van bestellingen – als er een vraag komt kan iedereen iets op het bord leggen."

De business met Moussa's Bissap gaat intussen rustig verder. Moussa biedt ook alcoholvrije hibiscussiroopen aan om zelf mee aan de slag te gaan. Moussa: "Veel jonge bedrijven denken hun kans op slagen te vergroten door af te wijken van hun principes. Ik ben trots dat ik altijd dezelfde visie heb gehouden. We bieden een goed en puur product, en blijven kwaliteit garanderen."

MEER WETEN?

www.bis-sap.com

"Ik droom van een platform waar Afrikaanse en Europese ondernemers elkaar kunnen vinden."

Den Diepen Boomgaard

WIE?

Sara Heyvaert en Maja Leemans

WAT?

Maatwerkbedrijf en Bioboerderij

WAAR?

Grimbergen

BIO SINDS?

1998

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

Vlakbij het centrum van Grimbergen ligt bioboerderij en maatwerkbedrijf Den Diepen Boomgaard. In 1999 startten ze als sociale werkplaats binnen de geestelijke gezondheidszorg, vandaag zijn er 66 mensen aan de slag in verschillende domeinen. Sara Heyvaert, algemeen directeur: "We krijgen hier verschillende types medewerkers over de vloer, elk met hun eigen rugzak. Het zijn mensen die vandaag niet op de reguliere arbeidsmarkt terecht kunnen. Om aan die diverse zorgnoden te kunnen voldoen, bieden we veel verschillende activiteiten aan: we hebben een afdeling tuin, winkel, keuken, groenzorg, administratie, groenten en fruit, en beleving. En er is natuurlijk ook omkaderend personeel."

De context waarin Den Diepen Boomgaard functioneert, verandert voortdurend. Daarom

moeten ze ook als organisatie blijven evolveren en zich af en toe heruitvinden. "We zoeken steeds naar oplossingen op maat van onze mensen. Daarom hebben we de voorbije jaren sterk geïnvesteerd in een nieuw gebouw, en daar hebben we ook onze winkel en keuken in opgenomen. Dat nieuwe gebouw is op energievak een stuk duurzamer, met zonnepanelen, een warmtepomp, ventilatie enzovoort."

Maja Leemans, verantwoordelijke voor de winkel: "De nieuwe winkel voelt ruimer aan, ook al is er niet per se extra schapruimte bijgekomen. Wel hebben de mensen die achter de kassa staan iets meer plaats en is er meer lichtinval. De winkelruimte is nu ook verbonden met de keuken. Een bewuste keuze. Via een raam zien klanten de mensen in de keuken aan het werk en in de winkel kunnen ze

dan een assortiment aan zelfbereide producten vinden: soep, lunch, vaste bereidingen, zoete en zoute versnaperingen, "

Die eigen producten uit de keuken en de tuin vormen de kern van hun assortiment. "Zo willen de klanten het ook. Na de vernieuwingen hebben we ons aanbod grondig geëvalueerd. Daaruit bleek dat onze eigen producten voor onze klanten een meerwaarde zijn. Daar zijn we wel trots op. Klanten komen niet alleen bij ons winkelen omwille van ons aanbod, maar ook omwille van ons sociale luik. Dat zit echt in ons DNA. Die focus trekken we graag door in ons assortiment. Verder houden we rekening met bio, sociaal karakter, lokaal, ambachtelijk."

Er zijn plannen om de keuken nog te laten groeien en met externen samen te werken. "Voor onze keuken zoeken we vooral producten waarvan de bereiding bestaat uit voldoende repetitieve taken. Als er dus bedrijven zijn die bijvoorbeeld confituur, pasta's of groentetapenades willen laten maken, dan mogen ze zeker contact met ons opnemen."

"Klanten komen niet alleen bij ons winkelen omwille van ons aanbod, maar ook omwille van ons sociale luik."

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

De producten uit de eigen keuken kan je ook ter plekke proeven in de nieuwe bistro. Beleving en een mooie omgeving zijn niet alleen belangrijk voor de medewerkers, maar ook voor de bezoekers en buurtbewoners. "Met de bistro is er ruimte voor de klanten om wat te blijven hangen en te genieten van de omgeving. De boomgaard is ook heringericht om die beleving te versterken. We hopen dus dat het voor de hele buurt en voor lokale verenigingen een ontmoetingsplek wordt. Sinds corona is die beleving in de natuur nog belangrijker geworden. Helemaal klaar zijn we nog niet, maar iedereen is toch al welkom."

MEER WETEN?

www.dendiepenboomgaard.be

EERLIJK

SECTOR IN CIJFERS

Inhaalbeweging in Vlaanderen

Het verschil in bioconsumptie in Vlaanderen en Wallonië is al jaren erg groot. In Wallonië wordt beduidend meer bio verkocht. Uit de nieuwste cijfers van VLAM blijkt dat het verschil iets kleiner is geworden.

VOOR WIE?

De hele biosector

Elk jaar publiceert VLAM een rapport met de biologische consumptiecijfers voor heel België van het jaar voordien. Deze cijfers worden opgetekend door onderzoeksbureau GfK, en dat in opdracht van VLAM. Uit de cijfers van 2023 vallen enkele conclusies te trekken:

1. Bioconsumptie groeit weer

2022 was geen goed jaar voor de biologische voedingsmarkt. Bio kende een dip door de koopkracht- en energiecrisis, en voor het eerst sinds lang daalden de biobestedingen in vergelijking met het jaar ervoor. Zeker na de sprong die bio maakte in coronajaar 2020 was dat even slikken voor veel bedrijven.

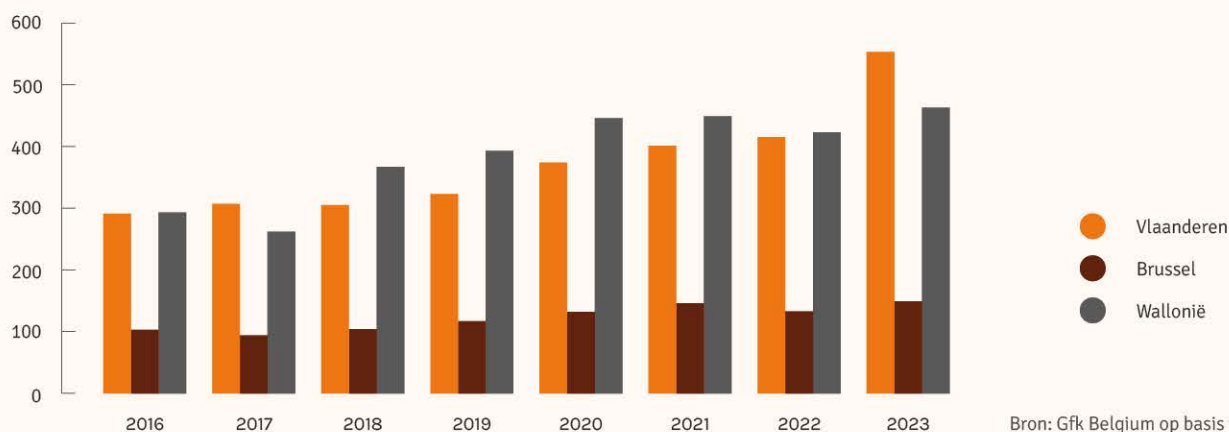
In 2023 zagen we de biomarkt gelukkig weer aantrekken. Volgens de GfK-cijfers gaven klanten in 2023 20 procent meer

uit aan bioproducten, voor verse producten ligt die groei zelfs op 33 procent. Een deel van deze groei is het gevolg van de inflatie, maar dat is niet de enige verklaring; ook het marktaandeel steeg van 3,3 procent naar 3,6 procent.

2. De kloof met Wallonië wordt iets kleiner

Duiken we iets dieper in de cijfers, dan zien we dat de groei zich vooral in Vlaanderen situeert: 33 procent bij ons tegenover 9 procent groei aan de andere kant van de taalgrens. Qua absolute verkoopcijfers

Totale biobestedingen FMCG per regio in België
In miljoen euro

Bron: GfK Belgium op basis van 'multicat'

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

was de Vlaamse biomarkt in 2023 groter dan de Waalse, al wonen er natuurlijk ook een stuk meer mensen in Vlaanderen. Per capita besteden Walen nog wel beduidend meer aan bio dan Vlamingen, maar de kloof wordt dus iets kleiner.

3. Biobrood en biovlees worden populairder

Al jaren zijn eieren en vleesvervangers de productcategorieën waar bio het hoogste marktaandeel heeft, maar voor beide producten staat dit onder druk. Voor vlees-

vervangers heeft dat ook te maken met een toegenomen aanbod aan gangbare producten, bij eieren zou het grote prijsverschil met gangbare eieren wel eens een rol kunnen spelen. Ook de verkoop van brood en vlees kende een groei.

4. Bio kopen kan men overal

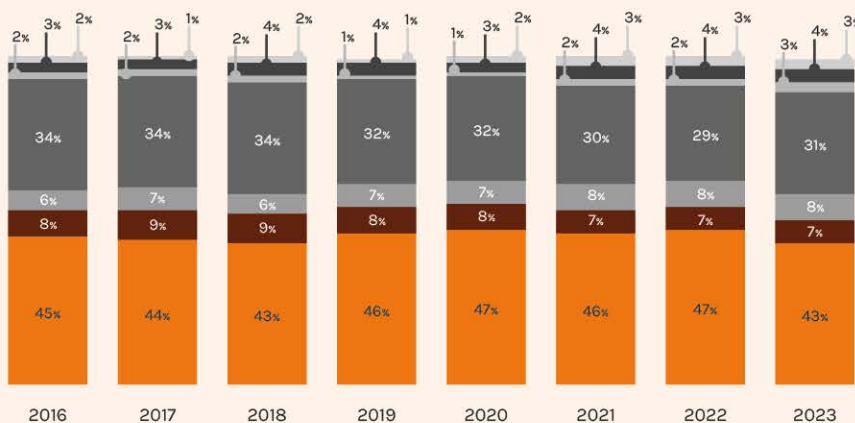
De klassieke supermarkt (Dis 1) blijft het grootste biokanaal met 43% marktaandeel, gevolgd door het gespecialiseerde kanaal (waaronder ook Bio-Planet) met een aandeel van 31%. Het aandeel bio binnen

Hard Discount stagneert op 7%, terwijl dit kanaal voor alle voeding (bio en niet-bio) een marktaandeel heeft van 18%. De hoeve en de boerenmarkt zijn kleinere distributiekanaalen, maar ze hebben het hoogste percentage aan biologische producten in het assortiment. 35% van de omzet is hier biologisch gecertificeerd.

MEER WETEN?

Van zodra het verschijnt, vind je het biorapport van de Vlaamse overheid op onze website.

Distributiekanaalen bio in België (% op basis van de totale biobestedingen FMCG)

*Bioplanet valt onder 'overige algemene voeding'

SECTOR IN GESPREK

We moeten af van fossiele brandstoffen, ook in bio

De Nederlandse onderzoeker Meino Smit pleit voor een agro-ecologische landbouw. In zijn boek legt hij bloot waarom het huidige landbouwmodel verre van efficiënt is.

VOOR WIE?

De hele biosector

Twee jaar geleden verscheen "Naar een duurzame landbouw in 2040" van Nederlands bioboer en onderzoeker Meino Smit. Dat boek is een uitloper van zijn proefschrift aan de universiteit van Wageningen, waarin hij onderzocht wat er misloopt in het huidige landbouwmodel. Terwijl het beleid vaak wijst op de efficiëntie van de landbouw op basis van opbrengsten of output per hectare, vertelt de indirecte, 'onzichtbare' input een heel ander verhaal volgens Smit. Zo is, volgens zijn berekeningen, de landbouwopbrengst per hectare voor Nederland gestegen met 17% tussen 1950 en 2020, maar is de input (denk aan veevoer, pesticiden, kunstmeststof) met maar liefst 700% toegenomen. Zo'n landbouwsysteem kan alleen maar vastlopen, zo stelt hij. Tijd voor een omslag dus.

De centrale stelling van je onderzoek is dat ons landbouwmodel scheef zit, omdat het geen rekening houdt met energieverbruik en indirecte effecten.

Zowel in Vlaanderen als Nederland geloven we dat ons landbouwmodel zeer efficiënt is, maar uit mijn analyse blijkt dat dat een

sprookje is. De landbouw heeft een enorme maatschappelijke impact. De toegevoegde waarde van de Nederlandse landbouw was in 2020 ongeveer 7 miljard euro, terwijl ik de maatschappelijke kosten voorzichtig heb ingeschat op 20 miljard euro. Concreet zou je dus kunnen zeggen dat de samenleving geld moet opleggen. Vanuit economisch standpunt werkt het dus helemaal niet zo goed.

Een andere aanpak is nodig. Ik pleit voor agro-ecologie: dat heeft een heleboel voordelen, al moeten we wel goed definiëren wat we daaronder verstaan. Het is veel meer dan alleen maar biologisch gaan boeren. Ook bij bioboeren zie je nog vaak dat er meer energie in het systeem gaat dan er wordt uitgehaald. Ze werken al duurzamer, maar hebben nog een hele stap te zetten, onder meer in het gebruik van fossiele brandstoffen.

Fossielvrij werken is een hele uitdaging voor boeren. Hoe moeten ze dat aanpakken?

Als individuele boer kan je ervoor kiezen om biologisch te boeren of weinig energie te gebruiken, maar geen fossiele brandstoffen gebruiken is inderdaad een stuk moeilijker omdat de infrastructuur errond daar niet is op voorzien. Je kan bv. vragen aan een loonwerker of hij met een paard komt, maar die

FOTOGRAFIE
Kobe Van Looveren

zal dat pas doen als 100 boeren dat vragen. Er is dus een infrastructuur nodig voor een nieuw soort economie. Er is daarbij een grote rol weggelegd voor de overheid. Daarom neem ik in mijn boek 15 beleidsmaatregelen op, die ons richting een oplossing kunnen brengen.

Wat zou een overheid als eerste moeten doen?

De overheid kan beginnen met de maatschappelijke kosten in rekening te brengen. Ik ga zelf uit van 20 miljard euro, maar het kan evengoed het dubbele zijn. En die maatschappelijke kosten moeten we laten betalen door de veroorzaker. Daarnaast zijn een CO₂-heffing en een verschuiving van de belastingen op arbeid naar meer belasting op het gebruik van fossiele brandstoffen en grondstoffen daarbij cruciaal.

De agro-industrie wil dat debat uit de weg gaan, omdat het hun verdienmodel verstoort maar als we morgen de maatschappelijke kosten doorrekenen, dan is bio meteen goedkoper dan gangbaar voedsel. Jammer genoeg hebben politici niet de moed om tegen de gevestigde orde in te gaan.

Welke beleidsmaatregelen zijn er nog nodig?

Europa moet zijn landbouwbeleid aanpassen. Een boer met 600 hectare krijgt nu ongeveer 200.000 euro aan inkomenssteun,

of hij het nu goed of slecht doet. Stel dat je een goed inkomen hebt, en je krijgt daar nog zoveel steun bovenop, dan kan je daar niet veel anders mee dan beleggen in landbouwgrond. Zo wakker je schaalvergroting aan, een vicieuze cirkel. Mijn voorstel: verhoog de hectarepremie, maar geef die enkel voor de eerste 10 hectare. Dan help je ook kleine bedrijven vooruit, die vandaag amper iets krijgen.

Daarnaast moeten boeren landbouw en natuur met elkaar integreren. Een agro-ecologische aanpak doet het gebruik van bestrijdingsmiddelen dalen. Ik zie het ook op mijn eigen boerderij. Nu voorziet Europa miljarden euro's aan natuurbeheer, een deel daarvan zou naar boeren kunnen gaan, als zij ook bijdragen aan de biodiversiteit. Het is een boodschap die natuurverenigingen niet zo graag horen, maar de enige manier om in landelijk gebied de biodiversiteit omhoog te krijgen is door de landbouw te verduurzamen. Daar kan geen enkel natuurbeheer tegenop.

In je boek kijk je ook verder dan landbouw en natuur.

Er is inderdaad ook nood aan een grote systeemverandering buiten de landbouw. Zo moeten we organische restmaterialen recycleren. Denk aan dierlijke mest, baggerspecie en ook alles wat nu in de riolering verdwijnt. Dan heb je genoeg bemesting zonder kunstmest. Nu demineraliseren we de landbouw en gaat onze voeding daarom ook in kwaliteit achteruit. We hebben nood aan een groot overkoepelend plan, waarbij het huidige rioleringssysteem op de schop gaat.

Hoe kijken boeren naar jouw verhaal?

De meeste boeren reageren genuanceerd. 80% van de boeren wil ook verduurzamen. Maar er zijn er ook die me vreselijk vinden. Als ik naar de boerenprotesten in Europa kijk, dan zie ik vooral een heleboel boeren die het bestaande systeem in stand willen houden en dus protesteren tegen hun eigen belangen. Ik snap dat niet. Mijn grootvader boerde ook, en die had in verhouding een veel beter inkomen dan boeren nu, en dat met personeel in dienst. Steeds meer geld in de voedingsketen gaat niet naar de boeren.

Wat moeten bioboeren meenemen uit jouw onderzoek?

In Nederland verkondigen sommige biologische boeren trots dat ze ook heel grote moderne bedrijven hebben. Die zijn zwaar gemechaniseerd. Ze gaan zo de gangbare landbouw achterna, met heel grote machines en schaalvergroting. Ik heb heel wat biologische landbouwbedrijven geanalyseerd en ook daar zie je meer input dan output. Wil je dat doorbreken, dan moet je de fossiele brandstoffen schrappen.

De agro-ecologische beweging moet waakzaam zijn dat ze niet richting grootschaligheid geduwd wordt, waarbij ze ook afhankelijk wordt van zware gemotoriseerde machines die de bodem kapotrijden. Ik pleit voor meer arbeid, waarbij er op kleinere schaal geoptimaliseerd wordt binnen de draagkracht van het milieu. Er zullen altijd nog wel grotere en kleinere bedrijven zijn, maar die kleintjes kunnen dan ook overleven, terwijl ze nu soms in de problemen komen.

Zou het een idee zijn om ook criteria m.b.t. energiegebruik in het lastenboek van bio op te nemen?

Ja, bio moet gaan voor totale duurzaamheid. Kringlooplandbouw, fossiele brandstoffen afbouwen, integreren van landbouw en natuur. Maar zoals gezegd: dat vraagt ook iets van het hele systeem, bioboeren kunnen dit niet op hun eentje.

Krijg je niet vaak het verwijt dat je een nostalgicus bent, die gewoon terug naar vroeger wil?

Ja, ik krijg wel eens de vraag of we dan allemaal weer kromme ruggen moeten krijgen en ziek worden. Mijn reactie is altijd hetzelfde: lees gewoon mijn boek. Er zal altijd een kleine groep zijn die zal volharden in de boosheid, maar ik merk dat een grote groep mensen genuanceerd is. Die groep moeten we meekrijgen.

MEER WETEN?

Smit, Meino (2022).

Naar een duurzame landbouw in 2022.

Kolisko.

ZORG

GEZONDHEID

VOORUITKIJKENDE SECTOR

Toegang tot grond

Landbouwgrond beslaat 45% van het totale oppervlak van Vlaanderen. Toch is het voor (bio)boeren moeilijk om aan die grond te geraken. Om dat probleem op te lossen, werd tien jaar geleden De Landgenoten opgericht. Vandaag staat toegang tot grond op de politieke agenda.

FOTOGRAFIE
Lien Wevers

VOOR WIE?

De hele sector

Wie zorgt er binnen tien jaar voor ons voedsel? Die vraag zorgde er in 2014 mee voor dat onder andere BioForum, Natuurpunt en Bond Beter Leefmilieu De Landgenoten mee oprichtten, een coöperatie en stichting die bij burgers geld ophaalt om voor (beginnende) bioboeren landbouwgrond te kopen. Vandaag, tien jaar later, klinkt die bezorgdheid luider dan ooit dankzij de boerenprotesten van begin 2024. Intussen zijn er immers weer minder landbouwers aan de slag en de financiële druk op de overblijvers stijgt verder. Zijn er straks nog wel boeren die ons eten willen produceren?

Aangezien er elk jaar weer nieuwe bioboeren afstuderen bij onder andere het vormingscentrum voor biolandbouw, Landwijzer, zou je denken van wel. Alleen: "Dat toegang tot grond een groot probleem is, werd al meteen duidelijk toen ik mijn opleiding volgde," herinnert Tom Troonbeeckx zich. "Ik was ervan overtuigd dat we niet op de overheid moesten wachten, maar het probleem zelf moesten oplossen."

Als boer van CSA-bedrijf BoerEnCompagnie zette hij tien jaar geleden zijn schouders mee onder De Landgenoten.

Er zijn verschillende redenen waarom het bijna onmogelijk is om als (beginnende) boer aan landbouwgrond te raken.

Hoogste bieder

Eerst en vooral is er de hoge aankoopprijs. Landbouwgrond in Vlaanderen is zo duur geworden dat nieuwkomers in de boerenstiel er amper toegang toe kunnen krijgen. Een hectare landbouwgrond kostte in 2023 gemiddeld 66.000 euro. Vraagprijzen van 100.000 euro en meer zijn al lang geen uitzondering meer – zeker niet in de provincies West-Vlaanderen, Antwerpen en nabij grotere steden.

De reden voor deze stijgende verkoopprijzen? Robin De Ridder, stafmedewerker bij de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning, schreef naar aanleiding van de boerenprotesten in De Morgen dat "cijfers uit 2017 aantonen dat niet-landbouwactiviteiten gemiddeld 14,2 procent van de Vlaamse landbouwgrond inpalmen, met in de provincie Antwerpen zelfs 29,2 procent zonder landbouwgebruik. Denk aan ruimte voor aannemers, paarden-

stallen, woningen. Stuk voor stuk activiteiten die meer geld voor hoeves en landbouwgronden kunnen neerleggen dan een actieve of startende boer."

Regeringspartijen zijn niet happig om dit oneigenlijk gebruik van landbouwgrond aan te pakken. Daarvoor is het te lucratief. Boeren die stoppen, kunnen immers een mooi pensioen verdienen door hun landbouwgrond te verkopen aan kopers die paarden houden of gewoon een grote tuin willen. "Ook lokale besturen en OCMW's verkopen de landbouwgronden in hun portefeuille liefst aan de hoogste bieder, ook al gaat daarbij het landbouwgebruik verloren."

Pachtwet

Een andere reden waarom boeren moeilijk aan grond komen, is de pacht. Normaal is dit voor landbouwers dé beste manier om aan grond te komen: zo kunnen ze goedkoop en voor lange tijd grond huren. Alleen: pacht heeft een slechte naam bij grondbezitters. Vraag als grondeigenaar advies aan een notaris en je krijgt te horen dat je zeker geen pachtcontract mag tekenen. De pachtwet geeft eigenaren het gevoel dat ze hun grond 'kwijt' zijn. Voor lange tijd, soms generaties

lang, kan het gebruik van de grond doorgegeven worden van ouder op kind. Bovendien zijn de pachtinkomsten bij wet geplafonneerd en laag.

Eind 2023 ging een nieuwe pachtwet in werking die de toegang tot landbouwgrond voor jonge boeren zou moeten vergemakkelijken en de rechten van grondeigenaren beter zou verdedigen. Het is te vroeg om te zeggen of dit voldoende is om het tij te keren. Sowieso is het als eigenaar nog steeds onmogelijk om in een pachtovereenkomst afspraken vast te leggen met betrekking tot de teeltmethode. Sommige grondeigenaren kijken met lede ogen toe hoe hun grond degradeert.

"Gezonde bodems zijn een meerwaarde voor de landbouwproductie, maar ook voor het klimaat, de waterkwaliteit en het milieu", stelt Petra Tas, coördinator van De Landgenoten.

"Het zou wenselijk zijn om private of publieke grondeigenaren de mogelijkheid te geven om afspraken te maken voor het ecologisch gebruik van hun gronden. Stel dat een lokale overheid een zuiver waterbeleid wil voeren, maar van zijn pachter niet kan vragen dat deze geen pesticiden gebruikt op de grond die naast een beek ligt. Is dat niet vreemd?"

De toekomst

De toekomst van ons voedsel hangt af van het vinden van oplossingen voor deze problemen van toegang tot land en de onzekere situatie van boeren. Tien jaar geleden, toen De Landgenoten werd opgericht, waren die problemen ook al zichtbaar. Daarom werd De Landgenoten opgebouwd rond dit simpele idee: door samen grondeigenaar te worden,

zorgen betrokken boeren en burgers zelf voor verandering.

En dat loont. De afgelopen tien jaar kon De Landgenoten samen met haar 1700 aandeelhouders bijna vijftig hectare grond vrijkopen die voor altijd biologisch bewerkt zullen worden. Zo krijgen (startende) bioboeren ruimte om te boeren, torsen ze geen gigantische financiële risico's en kunnen ze na hun carrière hun biologisch bewerkte grond eenvoudig overdragen aan een opvolger - die op zijn beurt zonder torenhoge investeringen kan starten met boeren.

Dankzij de 15 bioboerderijen die zo geheel of gedeeltelijk op de gronden van De Landgenoten werken, eten nu een paar duizend gezinnen gezonde, lokale bioproducten. Ook groeit de biodiversiteit zienderogen op haar velden.

"Te vaak wordt het beeld opgehangen dat klimaatbeleid, natuurherstel en milieunormen de broodwinning van boeren bedreigt", schreef Europees parlementslid Kathleen Van Brempt onlangs in Sampol. "Door meer middelen vrij te maken voor duurzame en biologische landbouw, jonge boeren bijkomend te ondersteunen en boeren ook te vergoeden voor de belangrijke rol die ze kunnen spelen in het beheren, behouden en herstellen van onze natuur, investeren we in de landbouw van de toekomst."

MEER WETEN?

Surf naar www.delandgenoten.be om meer over onze werking en onze lopende crowdfunding te weten te komen.

De Landgenoten

- Is een stichting en coöperatie die in 2014 is opgericht en intussen meer dan 1700 aandeelhouders telt.
- Telt 15 bioboerderijen en 24 boeren die geheel of gedeeltelijk op haar gronden boeren.
- Zorgt er via haar gronden voor dat een paar duizend gezinnen wekelijks van gezonde, kraakverse en lokale bioproducten kunnen genieten.
- Bezit bijna 52 ha landbouwgrond (of is bezig die te verwerven).
- Heeft zeven lopende crowdfundingcampagnes voor grondaankopen, verspreid over heel Vlaanderen.
- Startte in mei 2024 de aankoop van landbouwgrond voor Loof en Bezen, een CSA in Wommelgem.

DE LANDGENOTEN
Breng grond tot leven

EERLIJK

TOEKOMSTIGE SECTOR

Oude boer zoekt nieuwe boer

Heel wat jonge mensen die willen boeren vinden geen geschikte locatie. Veel oudere boeren zoeken dan weer een overnemer. Het project Landmobiliteit brengt de twee groepen samen, en dat is ook voor bioboeren een opportuniteit.

FOTOGRAFIE
De Groene Kring

VOOR WIE?

Het project Landmobiliteit matcht overnemers met overlaters

In oktober 2023 startte Groene Kring, de organisatie voor jonge land- en tuinbouwers, met 'Landmobiliteit', een project dat enerzijds oudere boeren helpt in hun zoektocht naar een opvolger en anderzijds jongere boeren de kans wil geven om aan landbouw te doen. Het project wordt ondersteund door de Vlaamse overheid, Boerenbond, Groene Kring en provincie Antwerpen.

Projectmedewerker Pieter Coopmans, zelf biologisch akkerbouwer, ziet ook opportuniteiten voor mensen die biologisch willen boeren. Pieter: "Ik vermoed dat veel (potentiële) bioboeren niet op de hoogte zijn van ons project, omdat de Groene Kring niet helemaal hun leefwereld is. Nochtans kan het ook voor hen interessant zijn. Van de aangemelde bedrijven om over te nemen zijn een heel aantal geschikt voor biologische landbouw: ze hebben de juiste schaalgrootte of hebben voldoende grond om kringlopen te sluiten.

Begrepen. Leg eens uit hoe het werkt.

Pieter: "Geïnteresseerde boeren – overnemers én overlaters – melden zichzelf aan op www.degroenekring.be/landmobiliteit. Zo weet ik dat ze via ons op weg geholpen willen worden. Dat is trouwens gratis. Overnemers ontvangen een nieuwsbrief met de beschikbare bedrijven, maar omwille van de privacy heel algemeen omschreven, bv. "Melkveebedrijf in regio Meetjesland". Ik hou zelf ook alle aanmeldingen in de gaten. Is er in mijn ogen een match tussen wat een overnemer wil en wat een overlater heeft of heeft een kandidaat interesse in een bedrijf, dan schiet ik in actie.

Hoe verloopt zo'n traject?

Eerst geef ik de overlater informatie over de potentiële kandidaat. Die kan dan al ja of nee zeggen. Soms gaat het over details: zo wou iemand zijn bedrijf alleen overlaten aan getrouwde koppels. Ik hou daar rekening mee, maar hoe meer eisen, hoe moeilijker het wordt natuurlijk. Er zijn ook boeren zonder eisen. Die willen hooguit nog een jaar of drie vier meedraaien en het dan aan de nieuwe

generatie laten. Er zijn ook boeren die willen doorgaan tot ze niet meer kunnen, maar die geef ik de boodschap dat ze op hun 75ste echt moeten stoppen. Dan hebben ze wel lang genoeg gewerkt. (lacht)

En daarna?

Gaat de overlater akkoord, dan regel ik een eerste ontmoeting, op een neutrale locatie. Ik laat hen vooral met elkaar praten, want ook hun persoonlijkheden moeten bij elkaar passen. Zijn ze achteraf allebei positief over dat kennismakingsgesprek, dan vindt er een tweede ontmoeting plaats op het bedrijf zelf. Daarna kan de overnemer beslissen of hij verder wil gaan. Daarna kan de overlater al dan niet zijn fiat geven. Bij twee keer ja beginnen we een plan uit te werken. We kijken niet alleen naar het financiële plaatje, maar ook naar de infrastructuur en mogelijke struikelblokken. Een overnemer moet een goed businessplan kunnen maken, een overlater moet mij volledige transparantie geven. Zo kan ik de hete hangijzers proberen op te lossen.

Kan je voorbeelden geven van zo'n hete hangijzers?

Soms blijken stallen onvergund en moeten we kijken hoe we dat oplossen. Of een dossier bij de bank wordt afgekeurd, ik ga dan mee kijken waar het struikelblok zit. Ik ga in principe niet mee naar hun boekhouder, bank of notaris, maar help hen wel op weg. Dankzij mijn groot netwerk, leid ik hen snel naar de juiste persoon of instantie. Eens dat allemaal van de baan is, laat ik ze los. Ze kunnen me nog altijd bellen, maar in principe zijn ze dan zelf aan zet.

Is het financiële plaatje niet de grootste uitdaging?

Dat is een uitdaging, maar daar zijn oplossingen voor te bedenken. Naar de bank gaan om 3 miljoen euro te lenen zal niet lukken. Een bedrijf overnemen gebeurt best in fases. Als de oude en nieuwe boer samen een nieuwe vennootschap oprichten, kan je werken met een aandelenstructuur. Stelselmatig kan de overnemer dan aandelen overkopen van de overlater en zo in enkele jaren tijd het bedrijf overnemen. Dat maakt het een stuk betaalbaarder. Ik begeleid hen bij dat proces.

Overlaters die morgen al hun geld willen, zoeken beter een makelaar. De bedoeling is dat de oude boer ook nog even mee actief blijft. Hij kan bijvoorbeeld het veldwerk doen, terwijl de jonge boer verantwoordelijk is voor de stal. Zo krijg je de perfecte mix: de ervaring van de oude boer en de werkkraft van de jonge boer. Die kennis en ervaring is onbetaalbaar. Zo gaat het in een familiaal bedrijf ook.

Speelt er een psychologische factor mee? Je brengt uiteindelijk mensen samen die elkaar niet kennen.

Dat is eigenlijk mijn voornaamste verantwoordelijkheid: kijken naar de intermenselijke kant. Ik heb zelf als boer al een heel parcours afgelegd, met positieve en minder positieve ervaringen. Ik weet dus waar de valkuilen zitten. Om grote conflicten te vermijden stellen we een dadingsovereenkomst op bij een notaris of advocaat. Daarin nemen we onder meer een overnametermijn op. Je moet altijd denken: wat kan er mislopen en hoe kunnen we het dan oplossen? Als die dingen al op papier staan, dan zijn conflicten soms een stuk makkelijker uit te klaren.

Het merendeel van de bedrijven die vandaag een overnemer zoeken via Landmobiliteit zijn gangbaar. Is er geen weerstand tegenover een overnemer die biologisch wil telen?

Sowieso wordt alles voorgelegd, maar ik merk weinig weerstand als ik boeren zeg dat hun bedrijf geschikt is voor biologische landbouw. Voor de meesten is dat gewoon een landbouwtak als een andere, en sommige overlaters hebben ooit zelf overwogen om om te schakelen. Het is ook niet dat ik als bioboer mensen in die richting dwing. Het is niet mijn taak om een mening te hebben over hoe iemand wil boeren, wel om iemand die zin heeft om te boeren vooruit te helpen, op zijn voorwaarden.

Overnemers zullen ook een tijd gangbaar moeten werken.

Dat klopt meestal. Ik ben zelf ooit ook een gangbare boer geweest en uit die overgangsfase leer je heel veel. Dat is trouwens ook voor de overlater een aanpassing. Hij krijgt misschien het gevoel dat hij het al jaren verkeerd heeft aangepakt. Dat is natuurlijk niet zo. Het draait om vertrouwen en openheid naar elkaar en eigen keuzes maken.

Wanneer is het project geslaagd?

We hebben geen streefcijfers, want zulke overnames vragen veel tijd. Ik ben altijd aan 5 concrete dossiers bezig en hoop binnenkort een eerste dossier helemaal afgerond te hebben. Voorlopig doe ik het alleen, met daarnaast ook nog mijn boerderij, dus ik hoop op een extra collega. Als ik zie hoeveel aanvragen er binnenkomen, zie ik enorm veel potentieel om de landbouw vooruit te helpen. Dat is uiteindelijk ook het doel: dat landbouwbedrijven kunnen blijven verder bestaan.

MEER WETEN?

Surf naar www.landmobiliteit.be.

Dat logo met het vlaggetje

Hoe bekend is het Europese biolabel? En hoe zit het met het vertrouwen van de consument in dit label? Verschillende landen zochten het uit.

FOTOGRAFIE
Lisa Develtere

VOOR WIE?

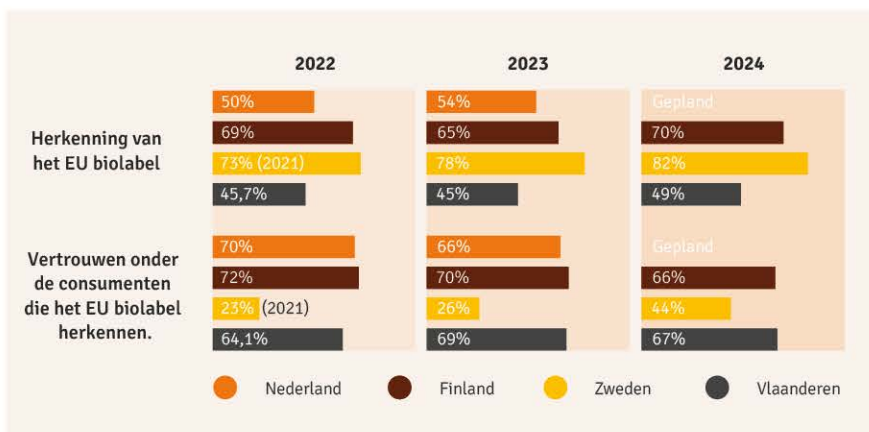
De hele biosector

Het Europese biolabel is al zo'n 13 jaar verplicht voor alle verpakte biologische producten in Europa, maar lange tijd bleef het vrij onbekend, overschaduwde door meer ingeburgerde biologische logo's als Biogarantie of het Franse AB-label. Volgens een consumentenonderzoek uit 2020 nam de bekendheid van het Europese vlaggetje de laatste jaren toe, maar datzelfde onderzoek gaf ook duidelijk aan dat consumenten niet volledig begrijpen waar het label voor staat. Er werd niet gevraagd naar hoeveel vertrouwen mensen hebben in het label.

Een gemis, en dus werd een van de hoofddoelstellingen van het project 'Nudging Organic' het vergroten van de herkenbaarheid van en het vertrouwen in het biolabel. Dit project, door BioForum uitgevoerd onder de naam 'De mooiste boodschap is bio', loopt ook in Zweden, Finland en Nederland. Elk land voerde de afgelopen jaren consumentenonderzoek uit om het effect van verschillende publiekscampagnes op de herkenbaarheid en het vertrouwen te meten.

Principes zijn belangrijk

Uit die jaarlijkse consumentenbevragingen

(tussen 2022 en 2024) blijkt dat in alle betrokken landen consumenten belang hechten aan ethische normen bij hun aankopen. Denk aan dierenwelzijn, duurzaamheid, controle of productie zonder chemische bestrijdingsmiddelen. Tegelijkertijd linkt men deze normen niet per se aan biologische producten, ook al zet bio net in op die principes.

We zien dat ook in de cijfers. In Vlaanderen hecht 82% van de consumenten belang aan ethische normen bij hun aankopen, maar slechts 45% herkent het biolabel (in 2023). Dat ligt aanzienlijk onder het Europese gemiddelde van 61%. 69% van de Vlamingen die het label wel herkennen vindt het betrouwbaar. In Nederland zien we dat het Europese biolabel door meer mensen herkend wordt,

maar tegelijkertijd neemt het vertrouwen erin af met 4%.

Zweden, een land met veel bio-areaal en veel bioconsumptie, scoort het beste. Zo'n 78% van de Zweden herkent het label, aanzienlijk meer dan in de andere landen. Dat cijfer stijgt ook, wat wijst op een positieve trend in de acceptatie van biologische producten. Ook Finland scoort goed op dat vlak.

De cijfers benadrukken hoe er nog steeds veel ruimte voor verbetering is, met name in Vlaanderen.

MEER WETEN?

Je vindt meer informatie over de campagne op www.demooisteboodschapisbio.be.

Biosector in beweging

BioForum brengt de biosector in beweging met tal van activiteiten. In deze rubriek geven we je een blik achter de schermen.

24 en 25 maart

BioXpo

De Belgische biosector ontmoet elkaar tijdens de biobeurs BioXpo in Brussels Gate.

19 maart

Algemene Vergadering

BioForum stelde op 19 maart 2024 zijn nieuwe vijfjarenplan voor op de Algemene Vergadering. Onze gastheer Wijndomein Oud Conynsbergh gaf de aanwezigen vooraf een rondleiding.

18 en 19 maart

Buitenlandse delegatie op bezoek

Op 18 en 19 maart ontvingen we leden van biologische sectororganisaties uit Nederland, Finland en Zweden op onze kantoren in Antwerpen. Samen met hen voeren we het project Nudging Organic uit. Bij ons loopt deze campagne onder de naam 'De mooiste boodschap is bio'.

22 en 23 april

Op uitstap naar Denemarken

Op 22 en 23 april trokken projectmedewerker Liën Romeyns en biologisch varkenshouder José Metsu naar Denemarken voor een workshop rond het houden van zeugen in vrije uitloop in het kader van het project PPILOW. José gaf er aan de aanwezigen een presentatie over zijn ervaringen met de mobiele varkensstal.

[Lees meer over het PPILOW-project op pagina 26.](#)

Wat staat de groei van biologische groenteteelt in de weg?

Het Europese project Enfasys onderzoekt welke kansen er nog liggen voor de biologische groenteteelt in Vlaanderen.

VOOR WIE?

De hele biosector

Vorig jaar lanceerde de Vlaamse overheid het nieuwe Strategisch Plan Bio. Daarin wordt gesproken van een fikse groei van de biologische sector tegen 2027, zonder er dieper op in te gaan in welke sector deze groei gerealiseerd kan worden. Het grootste potentieel ligt wellicht bij de biologische groenteteelt in open lucht, een belangrijke deelsector in de Vlaamse biosector, waar het areaal de laatste tien jaar verdubbeld is. Alleen verbleken deze cijfers in vergelijking met de vervijfvoudiging die de Waalse biosector heeft laten optekenen in dezelfde periode.

Hoe kan de biologische groentesector ook in Vlaanderen zulke grote sprongen vooruit maken? Wat kan het beleid doen en welke stappen moet de sector zelf zetten? En vooral: hoe zorgen we ervoor dat die groei gebeurt zonder dat er toegegeven wordt op de bestaande agro-ecologische principes? Dat onderzoekt ILVO in samenwerking met BioForum binnen het Europe project Enfasys.

Vele wegen naar Rome

Het project loopt intussen een jaar. In dat eerste jaar wilden de onderzoekers vooral een

beeld krijgen van de belangrijkste (potentiële) actoren en relaties, de belemmeringen en mogelijke hefboomen voor een groei. Dat gebeurde op basis van gesprekken met betrokken actoren en op basis van wetenschappelijke literatuur.

Al de verschillende types relaties tussen actoren goten ze in een schema, waardoor het meteen duidelijk werd dat er veel wegen naar Rome zijn. De sector kan groeien door de omschakeling van gangbare groentetelers, de vergroting of verbreding van bestaande biobedrijven of de massale opstart van vele kleine biogroentebedrijven door nieuwkomers. Ook stelden de onderzoekers vast dat de biowereld niet los staat van de gangbare landbouw, omdat vele beleids- en ketenactoren in hun werking ook sterk inzetten op niet-bio. In de context van een eengemaakte markt en Europese wettelijke kaders, kunnen ontwikkelingen in het buitenland en de EU bovendien erg bepalend zijn voor wat er zich in Vlaanderen kan afspelen.

Tot slot kunnen ook actoren die op het eerste gezicht buiten de agro-voedingssector staan wegen op deze groei. Denk maar aan de invloed van andere economische sectoren (energie, vastgoed, bouw, toerisme, horeca,) op de tewerkstelling, koopkracht, vrije tijd en percepties van burgers. Of hoe 'vertuining'

en 'verpaarding', maar eveneens speculatie en kapitaalinjecties, en politiek getouwtrek over milieuwetgeving, de fysieke en wettelijke ruimte voor landbouw continu herdefiniëren.

Wat zit groei in de weg?

De onderzoekers zien een zekere gedragenheden bij actoren overheen de keten om de lokale biologische groenteproduktie verder uit te breiden, al werd er tijdens gesprekken ook vaak benadrukt dat dit op een faire en positieve manier moet gebeuren ten opzichte van gangbare telers, en zonder de marges van gevestigde biotelers in gevaar te brengen.

Op basis van de gesprekken werden meer dan 100 verschillende barrières geïdentificeerd overheen de keten (toelevering en onderzoek, teelt, verwerking, distributie, consumptie, en beleid) die een significante, robuuste en faire groei van de biologische groentesector in Vlaanderen in de weg staan. De onderzoekers hebben die knelpunten verzameld in 13 stellingen, gegroepeerd onder drie thema's.

Aanbod

1. Hoge landprijzen, sterke afhankelijkheid van seizoenspacht bij niet-biotelers en het gebrek aan nabije biogronde om te pachten staan omschakeling en uitbreiding in de weg
2. Hoge (gepercipieerde) omschakelings-

FOTOGRAFIE
Kobe Van Looveren

kosten en productierisico's (mede door gebrek aan ervaring en kennis) vormen een obstakel bij veel niet-biotelers

3. Vele groentetelers staan op het einde van hun carrière en zijn dus weinig geneigd tot omschakelen, en hoge instap- en overnamekosten staan een (bio-gezinde) generatiewissel in de weg.
4. Onvoldoende betaalbare en kwaliteitsvolle seizoensarbeid, gespecialiseerde loonarbeid, en betaalbare mechanisatie-opties vormen een knelpunt voor bio- en niet-biotelers

Vraag & keten

5. Hoge marktrisico's voor nieuwe biotelers door een krappe, weinig transparante en veeleisende afzetmarkt voor de kleine teelten, en door ontbrekende lokale verwerkingskanalen voor de grote teelten.
6. Er is weinig (vertrouwen in) engagement van lokale groothandel en retailsector, onder meer door een groeiend, goedkoper & grootschaliger, buitenlands bio-aanbod
7. Vermarkting van bio als luxeproduct in grootwarenhuizen drijft retailkosten en winsten op, maar zet ook een rem op verkochte volumes
8. Beperkte afzetmogelijkheden in korte keten en speciaalzaken vanwege een (gepercipieerd) gebrek aan convenience

en betaalbaarheid

9. Technisch is het heel moeilijk om te voldoen aan de verwachtingen van de doorsnee consument qua cosmetische kwaliteit, prijs en convenience

Maatschappelijk

10. Door gebrekkige publieke en private investeringen in agro-ecologische innovatie verliest bio haar onderscheidend karakter en duurzaamheidsvoordeel
11. Input-substitutie & grootschaligheid in bio ondermijnt geloofwaardigheid biolabel bij zowel consumenten als gangbare telers
12. Ingezette beleidsinstrumenten zijn te zwak en beperkend om groei bio te stimuleren, (met name aan de vraag- en ketenkant) en ontmoedigen onvoldoende de voortzetting van intensieve landbouwmodellen
13. Politieke polarisatie maakt het moeilijk om meer maatschappelijk draagvlak te creëren voor bio als verzoeningsmodel voor landbouw en milieu.

Kansen in kaart brengen

Een oplettend oog merkt dat deze barrières elkaar in zekere mate versterken. Zo hangt de beperkte grootte van het aanbod samen met de afwezigheid van verwerkingskanalen, investeringen in agro-ecologische innovatie

en politieke steun voor de transitie. In verdere analyses willen de onderzoekers deze systemische verbondenheid van barrières beter in kaart brengen, omdat deze dynamieken ook in de omgekeerde richting kunnen werken. Ook het vermelden waard is dat de geïnterviewden wel wat kansen en potentiële hefboomen zagen om deze en andere barrières te overstijgen. Ook die onderzoeken we in een verder stadium.

In de komende maanden loopt er een participatief traject van beleids- en businessworkshops waar de verdiensten van de aangereikte oplossingen zullen worden besproken en afgewogen. Daarnaast plannen de onderzoekers nog een meer systematische analyse en enquête om het gepresenteerde verhaal te heroverwegen en verder te onderbouwen.

MEER WETEN?

Wil je graag betrokken worden bij dit onderzoek of wil je graag meer weten? Neem contact op met ILVO-onderzoeker Louis Tessier (louis.tessier@ilvo.vlaanderen.be) of BioForum-adviseur Landbouw An Jamart (an.jamart@bioforum.be).

Krachtige samenwerkingen

Een nieuwe publicatie van het Living Lab Agro-ecologie en Bio (LLAEBIO) van ILVO zoomt in op samenwerking tussen boeren onderling en tussen boeren met andere schakels in de keten. Ook BioForum werkte mee aan deze brochure

VOOR WIE?

De hele biosector

De kracht van samenwerking in eerlijke voedselketens: zo heet de publicatie die het LLAEBIO begin juni tijdens de Bioweek voorstelde. Het doelpubliek zijn in de eerste plaats agro-ecologische en biologische boeren die een samenwerking op poten willen zetten. Zo'n samenwerking kan breed gaan: met andere boeren, voedingsbedrijven, consumenten, cateraars, lokale overheden enzovoort. Er wordt gekeken naar de kansen en de valkuilen, maar ook naar de wettelijke aspecten. Een stappenplan helpt je om zo'n samenwerking op poten te zetten.

Misschien nog het meest interessant zijn de verschillende portretten die illustreren hoe zo'n samenwerking in het echt verloopt. Hieronder publiceren we een ingekorte voorpublicatie van het portret van Vanier, een samenwerking tussen boeren en Gentse horeca.

In 2018 lanceerde de stad Gent binnen haar voedselstrategie 'Gent en Garde' een oproep naar lokale initiatieven die het voedselsysteem wilden verduurzamen. Laurence Claerhout, oprichtster van een online coöperatief platform voor hoeveproducten, diende een projectvoorstel in onder de naam 'Vanier', een boerencollectief dat hoeveproducten op een efficiënte manier tot bij de horeca wil brengen. De stad had hier wel oren naar en gaf dit project bij de opstart via subsidies een duw in de rug. Kaat Pauwels hielp het initiatief verder uitbouwen. Vandaag ligt de dagelijkse leiding in handen van de vijf boeren die bestuurder zijn en een externe coördinator die betaald wordt vanuit de vzw, maar er geen deel van uitmaakt.

Interesse in lokaal

Vanier koos voor landbouwers die kwaliteitsvolle voeding produceren en garant staan voor de duurzaamheid ervan, zowel op ecologisch als sociaal vlak. Biologisch telen is geen vereiste, maar er wordt wel verwacht dat aangesloten boeren stappen zetten naar een duurzamere productiemethode. Omdat het gaat om levering aan horeca lag de focus niet alleen op kleinschalige boerderijen, maar ook op telers met grotere volumes die naast hun afzet aan bijvoorbeeld de veiling ook een kortereketentak willen uitbouwen.

Kaat: "Koks, horeca-eigenaars, mensen die in een grootkeuken werken, zijn altijd op zoek naar grote volumes kwaliteitsproducten tegen een betaalbare prijs. En dus werken ze vaak met één leverancier met een enorm groot aanbod die heel snel kan leveren. Alleen heeft een afnemer daardoor geen zicht op de herkomst van deze producten. De leverancier moet vaak grote afstanden afleggen om alles ter plaatse te krijgen. Binnen de horeca is er wel interesse in lokaal geteelde producten, maar ontbreekt het vaak aan tijd om te zoeken naar haalbare samenwerkingen met boeren."

Gestaag gegroeid

Naast de 5 landbouwbedrijven die de vzw trekken zijn er nog ongeveer 12 deelnemende producenten. In totaal werken ze samen met een 35-tal vaste klanten en zo'n 20 sporadische bestellers. De helft van de omzet verdienen ze bij restaurants, daarna komen grootkeukens en kleine supermarkten. Af en toe plaatsen ook scholen een bestelling.

Bestellen gebeurt via het Linked.farm-platform. Dankzij online bestelbonnen weet een boer perfect wat hij of zij moet oogsten of klaarmaken. Voor de levering zijn er goede afspraken gemaakt: er brengt telkens één landbouwer alle bestellingen voor die dag rond. Dat is niet alleen praktisch, het zorgt er ook voor dat de boeren het contact met de klant kunnen onderhouden.

Graag agro-ecologisch

Zo'n samenwerking tussen verschillende landbouwers die ook hun eigen bedrijf te runnen hebben, vraagt heel wat organisatie. "Zoals dat vaak gaat wanneer je met landbouwers werkt, worden de problemen aangepakt wanneer ze zich stellen", glimlacht Kaat. "Al hebben we natuurlijk wel minimale afspraken en is er een duidelijke gedeelde visie. We zijn niet biologisch gecertificeerd, maar werken wel zoveel mogelijk rond agro-ecologische principes. Wanneer er nieuwe landbouwers willen toetreden tot Vanier is het niet alleen van belang dat ze in de regio gevestigd zijn, maar ook dat ze inspanningen doen om zo duurzaam mogelijk te werken."

De prijszetting ligt duidelijk in het kamp van de landbouwer. "We vinden het heel belangrijk dat een producent zelf de prijs voor zijn product kan bepalen, al zien we wel hoe ze rekening houden met de noden van hun afnemers. Business-to-business leveren heeft als

groot voordeel dat je vaak grotere volumes kan leveren, en dat op langere termijn. Dat stimuleert boeren soms om een aantrekkelijkere prijs af te spreken die aansluit bij de verwachtingen van de afnemer."

Als vzw is Vanier niet gericht op het maken van winst, al moet de werking natuurlijk betaald worden. De landbouwers houden er bij het bepalen van hun prijs dus rekening mee dat ze maximaal een vierde ervan afstaan aan de werking.

Het verhaal werkt

Het is geen makkelijke opdracht om als lokaal landbouwerscollectief met vaste leverdagen, een seizoensgebonden aanbod en hogere prijzen op te boksen tegen één leverancier die goedkoper en flexibeler kan leveren. Toch werkt het. Kaat ziet het contact tussen boeren onderling en de band die ze smeden met hun afnemers als de sleutel achter Vanier. "De restaurants met wie we samenwerken zijn fier dat ze het verhaal van deze lokale producten aan hun klanten kunnen vertellen. En de kwaliteit van die lokale hoeveproducten is ook echt fantastisch", vertelt ze. "Het is fijn om te zien hoe die samenwerking tot mooie resultaten leidt. Zo spreken we met de organiserende landbouwers regelmatig af op een ander landbouwbedrijf, zodat ze elkaars productiemethoden leren kennen en dit bij de levering kunnen uitdragen aan de afnemers. Maar ook tussen boeren en koks botert het goed. Zo hadden we onlangs een landbouwer die veel karnemelk op overschot had. Hij liet dit weten aan de afnemers en binnen de kortste keren waren ze aan het experimenteren met karnemelkijds. Iets later prijkte het op de kaart van een Gents restaurant als dessert met een verhaal. Prachtig toch?"

De landbouwers zien Vanier als onderdeel van hun B2B-verkoopsstrategie. Landbouwers die vroeger al samenwerkten met een restaurant, laten die bestellingen nu ook via Vanier verlopen. Makkelijker voor de boer, en tegelijkertijd leert het restaurant ook het volledige aanbod van Vanier kennen. Zo helpen de boeren elkaar vooruit.

MEER WETEN?

Je vindt de publicatie 'De kracht van samenwerking in eerlijke voedselketens' op www.laebio.be of op www.bioforum.be/samenwerking-in-eerlijke-voedselketens.

ZORG

GEZONDHEID

TOEKOMSTIGE SECTOR

Een beter leven

Vier jaar lang zochten we in het project PPILOW naar oplossingen voor uitdagingen rond dierenwelzijn in de biologische varkens- en pluimveesector. In juni liep het project af.

VOOR WIE?
Bioboeren

In 2019 startte het Europese onderzoeksproject PPILOW op. BioForum was een aansturende kracht bij het indienen van het project, maar in totaal waren er partners uit 9 verschillende Europese landen betrokken. Om de zoveel tijd kwamen alle onderzoekers en betrokken landbouwers samen in een van de partnerlanden om elkaars vorderingen te bekijken en te bespreken.

In de eerste fase werden vooral de uitdagingen uit de sector in beeld gebracht, om dan op basis daarvan verder onderzoek te doen. Het One-Welfare principe stond centraal: bij nieuwe maatregelen moet er ook gekeken worden naar de economische, ecologische en sociale impact van dierenwelzijn.

Belangrijk is dat ook de veehouders zelf mee zijn natuurlijk. Hoe evalueren zij de dieren op hun bedrijf en zijn ze gevoelig voor de belangrijkste dierenwelzijnsaspecten? Vlaams onderzoeksinstituut ILVO ontwikkelde twee apps die veehouders helpen met

zelfevaluatie van dierenwelzijn op hun bedrijf (PIGLOW voor varkens en EBENE voor pluimvee). Op basis van de resultaten die de apps gaven kregen veehouders tips. De apps werden in Nederland, Frankrijk en België telkens op 6 extensieve bedrijven getest. Volgens de betrokken boeren leidde het gebruik van de app gemiddeld gezien tot een verbetering van het welzijn van hun dieren. Ze denken dat het een goed hulpmiddel zou zijn voor nieuwkomers in de sector.

Uitdagingen in de pluimveesector

Welke uitdagingen bestaan er in de respectieve sectoren? In de pluimveehouderij zien we pikkerij, een zeer complex fenomeen dat wordt gerelateerd aan stress en dat zeer moeilijk af te leren valt. Nederlandse onderzoekers gingen op zoek naar de invloed van de vroegste levensfasen op dat gedrag. Men had veelbelovende resultaten met groenlichtincubatie, die de natuurlijke omstandigheden meer benadert, maar verder onderzoek is nodig op commerciële bedrijven.

Een andere uitdaging waar veel maatschappelijke controverse rond bestaat, is het vernietigen van mannelijke ééndagskui-

kens. Men probeerde in het kader van het PPILOW-project een nieuwe technologie voor in-ovo sexing te ontwikkelen op basis van radiofrequentie, maar slaagde er niet in om het geslacht te bepalen onder de 9 dagen van incubatie, wat in de grijze zone ligt qua controversie rondom het ontstaan van bewustzijn bij het embryo. Verder onderzoek is dus nodig. Voor gespecialiseerde bedrijven van legkippen is het bepalen van het geslacht tijdens de incubatie wellicht de beste methode om het vernietigen van ééndagskui-

ken. Een onderzocht alternatief zijn dubbel-doelkippen: robuustere rassen waarvan de vrouwelijke dieren eieren produceren en de mannelijke kuikens geslacht kunnen worden voor hun vlees. Pluimveehouders in Frankrijk en Duitsland testten in het kader van PPILOW een dubbeldoelras met goede vleeskippresstaties en waarvan de eierkwaliteit ook goed werd bevonden. De dubbeldoelrassen hebben andere voedervereisten en zijn vaak veel actiever, waardoor ze een hogere voederconversie hebben. Bovendien hebben ze een genetische aanleg om trager te groeien en zijn de legkippen minder productief. De voeder- en productiekosten zijn dus aanzien-

FOTOGRAFIE
Sophie Nuytten

lijk hoger dan bij conventionele rassen. Een economische analyse toonde aan dat het houden van dubbeldoeldieren weinig rendabel is voor gespecialiseerde bedrijven. Deze praktijk sluit echter goed aan bij de agro-ecologische principes van bio en er moet verder gekeken worden naar manieren om dit economisch interessanter te maken.

Kruis-financiering door zowel leg- als vleeskippen te houden op hetzelfde bedrijf is een mogelijkheid. Het werken met dubbeldoelrassen is dan ook meer aangepast aan extensieve, gemengde bedrijven die in korte keten of rechtstreeks aan restaurants verkopen. Ondanks de hoge maatschappelijke verwachtingen rond dierenwelzijn, blijken consumenten namelijk vaak weinig bereid om in de winkel ook effectief meer te betalen. Bij direct contact kan het verhaal achter de prijs makkelijker meegegeven worden en betalen klanten graag iets meer. Het kan ook interessant zijn om te kijken naar alternatieve voeding voor deze rassen, met meer eigen productie bijvoorbeeld. Een financiële ondersteuning vanuit het beleid kan zeker ook helpen. In Duitsland denkt men na over verplichte quota's van dubbeldoelproductie in de pluimveesector.

Varkenssector

In de biologische varkenshouderij is de belangrijkste uitdaging voor dierenwelzijn de praktijk van biggencastratie. Bij het vlees van ongecastreerde mannelijke varkens bestaat het risico op berengeur. Mannelijke biggetjes worden daarom doorgaans gecastreerd op jonge leeftijd. Voor PPILOW werd gekeken naar de invloed van genetica op de ontwikkeling van berengeur. Rassen met meer aanleg tot vetvorming hebben doorgaans meer risico op berengeur. Toch is het probleem ook afhankelijk van factoren zoals voeder, stalmanagement en stress bij het dier. Het risico is zeer moeilijk tot nul te herleiden en daarom moet men ook verderop in de keten bereid zijn om vlees van intacte beren te verwerken. Eerder dit jaar konden we in Vlaanderen beginnen met een nieuw project dat juist daarnaar kijkt.

Voor buitenvarkens is het risico op sterfte van biggen ook een belangrijke factor. Partnerland Denemarken gaf aan dat tot 30% van de biggen sterven in de eerste 10 dagen. Er werd daarom een mobiele zeugenhut ontwikkeld waar de biggen een aparte verwarmde kruipruimte hebben. In april konden we met Belgisch varkenshouder José Metsu een

inspirerend bezoek brengen aan een Deense bio-varkenshouderij waar alle zeugen het hele jaar door buiten doorbrengen. José kon op zijn gespecialiseerd varkensbedrijf in Poperinge ook zo een zeugenhut installeren (zie Bio Actief 63) en ziet de enorme gezondheidsvoordelen voor de dieren die volop in de aarde kunnen wroeten. José: "Als ik dit systeem had gekend toen ik in 2019 met bio begon, zou ik enkel hiermee hebben gewerkt."

MEER WETEN?

Je vindt alle informatie over PPILOW op www.ppilow.eu of bij projectmedewerker Landbouw Liën Romeyns lien.romeyns@bio-forum.be.

Financiering: Horizon2020 (This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 Research and Innovation Programme under Grant Agreement N°816172)

ZORG

GEZONDHEID

TOEKOMSTIGE SECTOR

Oostenrijk is Europese biotop

Oostenrijk is een van de toptlanden in Europa als het gaat over biologische landbouw. Zowel de productie als de consumptie van bioproducten zijn er bij de hoogste in Europa.

FOTOGRAFIE
bio austria / Zwicklhuber

VOOR WIE?

De hele biosector

Maar liefst 27,5% van het volledige Oostenrijkse landbouwareaal wordt biologisch bewerkt. Dat is samen 706.000 hectare, 86.000 hectare meer dan het volledige Vlaamse landbouwareaal. Het Alpenland overschrijdt zo nu al de Europese ambitie om tegen 2030 ten minste 25% van de EU-landbouwgrond om te schakelen naar bio.

Daarnaast is 11,5% van alle verkochte voeding in Oostenrijk biologisch gecertificeerd. Het zijn indrukwekkende cijfers, die ervoor zorgen dat Oostenrijk op biovlak een Europese topper is. Alleen Liechtenstein heeft een hoger aandeel bio-areaal (43%), terwijl op het vlak van marktaandeel enkel Denemarken (12%) het nog beter doet.

Succesfactoren

Er zijn verschillende redenen waarom biologische landbouw zo succesvol is in Oostenrijk. Belangrijk is de Oostenrijkse mentaliteit, met een groot milieubewustzijn. Daarnaast is een berggebied als de Alpen ideaal voor een kleinschalige, kwaliteitsvolle landbouw als bio.

Het zorgde ervoor dat boeren al heel vroeg initiatieven namen op dit vlak en de eerste biologische verenigingen al lang geleden werden opgericht. Het ontstaan van de belangrijkste sectororganisatie Bio Austria gaat bijvoorbeeld terug tot de jaren 1920. In de jaren 1990 liepen enkele succesvolle marketingcampagnes en ook de supermarkten sprongen in die periode mee op de kar.

Die aandacht voor bio vertaalde zich ook politiek. De Oostenrijkse overheid is steeds voorstander geweest van biologische land-

bouw. Lang voor er sprake was van een Europese biowetgeving stond biologische landbouw al gedefinieerd in de Oostenrijkse Codex Alimentaris. Bovendien was er ook financiële ondersteuning voor duurzame vormen van landbouw dankzij het politieke programma voor plattelandsontwikkeling.

Bio Austria

Vandaag werken ongeveer 25.000 Oostenrijkse landbouwers (23%) volgens de Europese bioregels. Twee derde daarvan is verenigd in de sectororganisatie Bio Austria. Het is een grote

vereniging dus, met één federale koepel en 8 regionale afdelingen, per deelstaat één.

De boeren van Bio Austria werken volgens eigen productierichtlijnen, die veel verder gaan dan de wettelijke bionormen. Dochterorganisatie Bio Austria Marketing ondersteunt de vermarkting van de biologische landbouwproducten, in samenwerking met zo'n 430 partners uit de voedingsindustrie. Andere Oostenrijkse bioverenigingen zijn Bio-Landwirtschaft Ennstal, Demeter en Orbi.

Rundvee

Zowel economisch, ecologisch als sociaal-cultureel is het houden van runderen belangrijk voor de Alpenlanden. Biologische melk- en rundvleesproductie wordt aanzien als een belangrijke oplossing voor de landbouw in het Alpengebied. Uit modelberekeningen van onderzoeksinstituut FiBL blijkt het gunstige effect van regeneratieve biologische landbouw op het milieu:

- -11% uitstoot van ammoniak
- -22% vermindering van de stikstofoverschotten
- -11% totale uitstoot van broeikasgassen door de landbouw

Het is dan ook niet verwonderlijk dat Oostenrijk de vierde belangrijkste producent van biomelk is in Europa. Ongeveer 30% van die biomelk wordt geëxporteerd, voornamelijk naar Duitsland en Italië. In de voorbije jaren is de productie echter nauwelijks toegenomen. Dat komt omdat niet alle melkveehouders kunnen voldoen aan de verplichte weidegang. Veel melkveebedrijven in de Alpen zijn traditioneel zeer kleine bedrijven met slechts enkele koeien die permanent in de stal gehouden worden en daar worden bijgevoerd. Vaak gaat het om melkveeouders in bijberoep. Wat ook meespeelt is dat het subsidieprogramma dat omschakeling naar de biologische productie moest stimuleren, intussen is stopgezet. Bovendien liggen de prijzen voor gangbare melk vandaag eerder hoog, waardoor de interesse voor omschakeling beperkt is. In Oostenrijk is er ook een belangrijke productie van hooimelk: melk van koeien die alleen met hooi en gras werden gevoerd. 75% van deze productie is biologisch.

Groei vertraagt

In 2023 kon de biologische markt de hoge groei cijfers van voorgaande jaren niet evenaren. Volgens marktonderzoeksbureau RollAMA stegen de uitgaven voor biologi-

sche voeding in Oostenrijk wel met 5,3% tot 873 miljoen euro, maar dat was grotendeels een gevolg van de hoge inflatie (meer dan 5%). In realiteit daalde de verkoop van biologische voeding met 2,8% ten opzichte van het voorgaande jaar.

Vergelijken we met 2019, dan is het wel duidelijk dat de Oostenrijkse biomarkt in de afgelopen 5 jaar aanzienlijk is gegroeid: de biologische aankopen door consumenten stegen met meer dan 50% in waarde en 27% in hoeveelheid. Onder andere de coronapandemie gaf een boost aan de Oostenrijkse biosector.

BioHotels

Sinds 2005 bestaan in Oostenrijk zogenaamde BioHotels, een concept dat intussen is uitgebreid naar 11 Europese landen, met ongeveer 200 aangesloten hotels. BioHotels hebben een specifiek lastenboek met aandacht voor biologische voeding, cosmetica, textiel, reinigingsmiddelen, afvalsortering, groene stroom, een CO2-reductieplan enzovoort.

Grote winnaar bij de EU Organic Awards

De pioniersrol die Oostenrijk heeft, wordt ook in de rest van Europa opgemerkt. In 2023 won Oostenrijk dan ook maar liefst 3

van de 8 EU Organic Awards, de prijzen die Europa sinds 2022 uitreikt aan lovenswaardige bio-initiatieven.

De Oostenrijkse deelstaat Burgenland won in de categorie 'Beste biologische regio'. In deze streek, met als hoofdstad Eisenstadt, heeft men een duidelijke strategie (Bioland Burgenland) om biologische producten aan de man te brengen. Een van de doelstellingen is om in 2030 liefst 50 procent van het landbouwareaal biologisch te bewerken. Schoolkantines en andere overheidsgebouwen geven alvast het goede voorbeeld door voor een volledig biologisch menu te gaan.

Het nabijgelegen Wenen kon niet achterblijven. De Oostenrijkse hoofdstad, die won in de categorie 'Beste biologische stad', produceert op haar 44.000 hectare bos- en landbouwgrond biologische landbouwproducten voor haar inwoners volgens het 'Van boer tot bord'-concept. Die regionale waardeketen biedt niet alleen ondersteuning aan duurzame landbouw, ze versterkt ook de lokale economie, aldus Europa in zijn juryrapport. Niet gek dus dat 'het grootste biologische restaurant ter wereld' Luftburg - Kolarik im Prater zich in de Oostenrijkse hoofdstad bevindt. Zij wonnen een award in de categorie 'Beste restaurant'.

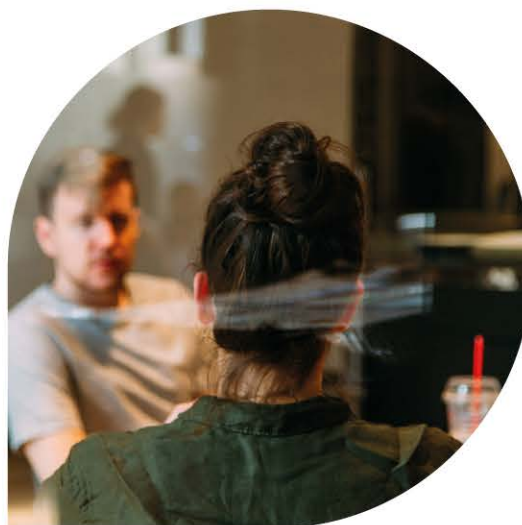
Kijken bij de burens

De biosector is een motor voor innovatie en ondernemerschap. We kijken naar het buitenland voor inspirerende voorbeelden.

Christiansens Biolandhof Bekroond voor bioveredeling

Elk jaar reikt de Duitse overheid prijzen uit aan innovatieve bio-boerderijen. In 2023 viel onder meer Christiansens Biolandhof in de prijzen, een biologische boerderij uit het noorden van Duitsland, niet ver van de Deense grens. Niet alleen boeren ze al bijna 40 jaar biologisch, ze houden zich ook al jaren bezig met de veredeling van gewassen die speciaal zijn afgestemd op de biologische teelt.

www.christiansens-biolandhof.de

Biosuisse Ombudsman voor eerlijke handelspraktijken

Elk bedrijf dat goederen van Bio Suisse produceert, verwerkt of verhandelt kan sinds 2014 terecht bij een speciaal aangewezen, onpartijdige instantie om advies en ondersteuning te vragen over eerlijke handelspraktijken of een klacht in te dienen. Deze ombudspersoon bemiddelt waar nodig en zoekt mee naar oplossingen. Een voorbeeld dat navolging verdient!

www.bio-suisse.ch

Clearspring Bio met Japanse toets

Het Britse bedrijf Clearspring produceert al 30 jaar biologische voeding met een Japanse twist. Op de Britse Boom-awards, die innovatieve biologische producten in de bloemetjes zet, wonnen ze in 2023 met hun 'zeewierchips'.

www.clearspring.co.uk

MEER WETEN?

Zelf ook een inspirerend voorbeeld gezien uit het buitenland? Laat het weten aan onze communicatiemedewerker Tom Wouters tom.wouters@bioforum.be.

Word lid van Bioforum

en draag bij tot de stem van een sector!

Meer dan 400 bedrijven hebben ervoor gekozen om lid te worden van BioForum. Ze hebben daar maar liefst vijf redenen voor.

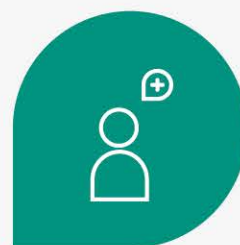
Jij beslist mee

Wij hechten veel belang aan stemmen uit de sector. Als lid speel je mee een rol in de vorming van standpunten. Enkel als lid kan je ook zetelen in de Raad van Bestuur of Algemene Vergadering en bepaal je mee waar wij op moeten inzetten.

Persoonlijk advies

De biologische bedrijfsvoering vergt heel wat van een ondernemer: nieuwe technieken, nieuwe leveranciers, nieuwe afnemers en een wetgeving die voortdurend evolueert. De medewerkers van BioForum staan jou graag bij met advies op maat.

Voordelen voor jouw bedrijf

Als lid van BioForum geniet je van kortingen op promomateriaal voor jouw bedrijf, op studiedagen en advertenties. Als lid krijg je korting bij onze partners. We zetten vooral leden in de kijker in de media. Enkel als je lid bent, kan je het Biogarantie-label dragen.

Versterk je netwerk

Een sterk netwerk is een kapitaal waard, zeker in de kleinere biosector. Speciaal voor leden organiseert BioForum nuttige netwerkmomenten. De personeelsleden van BioForum staan je individueel bij om je netwerk uit te breiden. Ons netwerk is ook het jouwe.

In actie voor jouw belangen

BioForum is dé gespreks-partner voor overheid en middenveld als het over bio gaat. We zetelen in meerdere belangrijke raden en adviseren het beleid, Vlaams, Belgisch en Europees. Hoe meer leden, hoe sterker onze boodschap.

WIL JIJ OOK LID WORDEN?

Surf snel naar www.bioforum.be/wordlid en meld je daar aan! Je vindt daar ook de tarieven voor lidmaatschap.

Wie anders is even lokaal als u?

Onze 200 Agri-experts staan voor u klaar.

Crelan weet als geen ander wat er leeft en beweegt in uw buurt.

We houden met z'n allen opnieuw van meer lokaal.

Net als onze Agri-experts, die u betrouwbaar advies en een degelijke ondersteuning bieden om uw lokale ambities te doen slagen. Ook zij gaan daarvoor tot het uiterste.

Want wie gaat voor duurzaam, verdient duurzame steun uit de buurt. Toch?

Afspraak bij uw expert in een Crelan-agentschap in uw buurt.

www.crelan.be